

Hans Küng

Életem értelme

Ma már senki sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy sok minden abból, ami korábban értelmet adott az életnek, válságba került, mert nem csupán a gazdasági-pénzügyi alapokat fenyegeti veszély, hanem a társadalmunk alapját alkotó értékek is erősen megrongálódtak. Persze sok tekintetben csak az értékek átalakulásáról van szó, értékvesztésről nincs, de azután, hogy az egyház és a társadalom számos eddigi értelemadó rendszere és fóruma messzemenően elveszítette meggyőző erejét, nem lehet átsiklani afölött, hogy a morál – amely korábban már a gyerekeknek megtanította, mi a jó és mi a rossz, mi emberséges és mi nem emberséges – sokszorosan tetszőlegessé hígult, és például a Tízparancsolat széles körben feledésbe merült. A politikában túlságosan gyakran a politikusok pozitív tulajdonságaként dicsérik a nyílt hatalmi törtetést. A pénzgazdálkodásban és a gazdaságban soha nem tapasztalt mértékű lett a nyereséghajhászás, a nagyzási hóbort és a korrupció! S végül a magánéletben teljesen „normális szórakoztatóipari áru” lett a bizonyos médiumok által reklámozott, dekadens magamutogatás, valamint a szexuális perverzítások!

Nem akarok sopánkodni és keserűen moralizálni. De nem csupán én állapítom meg, hogy ebben a helyzetben nem lett könnyebb az igazán jó élet reklámozása, s így a fellépés a tartós kapcsolatokért, a kötelezettségekért és a felelősségvállalásért. A jó tanács szó szerint drágább ma, akár csak sok pszichológus és pszichoterapeuta tanácsadása, akik – ahogyan egyes közlemények mutatják – a maguk részéről szintén keresik az élet értelmét. Tanácsuk nem ritkán így hangzik: Tekintettel a rengeteg tudományos, politikai és vallási relativizálásra és forradalomra, és tekintettel az élet értelmével kapcsolatos, egyre nyilvánvalóbb vákuumra, neked kell megtalálnod magadban az élet értelmét: „Dolgozz önmagadon, aknázd ki lehetőségeidet, alakítsd ki magad a céljaidat, erkölcsödet, találd ki életed értelmét! Határozd meg magad, mit tartasz értelmesnek, és dönts el, milyen elvek szerint akarsz élni...”

Tanácsoljam tehát én is: „Valósítsd meg magadat”? Ez az életünk értelme? Ellenkérdésem: Az önmegvalósítás valóban megteremti-e az élet végső értelmét, amely irányt mutat egész életünkben? Bizonytalán én vagyok az utolsó, aki kifogást emelne az önmegvalósítás ellen. A keresztény hagyományban túlságosan sokáig bélyegezték önzésnek az önmegvalósítást, helyette önfeladást, öncélú aszkézist és a kereszthez csúszást-mászást követeltek. Mindig bíraltam ezeket az irányultságokat, és kezdetől fogva az életbe vetett bizalmat és az önbizalmat emeltem ki az egészséges személyiség sarokköveiként.

Így aztán különleges rendelkezésem tartom, hogy – a stabil családi viszonyok, emberbaráti szülőföld, jó alap-, közép- és felsőfokú képzés révén – erős öntudatot hoztam magammal, amint azt újabban ismét kifejezetten megkívánják a gyermeknevelésben. Belső erősség, pszichikai stabilitás és ellenállóerő nélkül nem úsztam volna meg végső soron ép bőrrel a „vitatott igazságért” folytatott harcaimat, noha itt-ott megsebesültem. Öntudatosan előadott érveimet ellenfeleim, irigyeim és „jóakaróim” nem ritkán értelmezték arroganciaként, megalapozott „tudakozódásomat” kevélységként, kritikus álláspontomat elhatalmasodott egóként és hiányzó alázatként. Hányszor intettek büszkén alázatra! Az alázatnak azonban semmi köze sincs a lapításhoz, a szolgálalkúsághoz, a gyávasághoz. Az alázat nem azt jelenti, hogy az ember rögtön térdre borul, mielőtt föntől ellentmondanak neki. Az alázat bátorságot feltételez, a bátorság pedig azt jelenti, hogy nem riadunk vissza a nyilvános konfliktusoktól sem, nem félünk a minket és a többieket is érő, elkerülhetetlen sérülésektől. Meggyőződésem: nem csupán az államnak, hanem az egyháznak is önmagukat tisztelő emberekre és egészséges vitakultúrára van szüksége.

Mindazonáltal el kell ismer-nem, hogy gyakran nehezem-re esik a szelídség, amikor az egyházban és a teológiában uralkodó állapotokra és visszasságokra gondolkodom. Néhány éles szavam talán megosztást eredményezett. Néhány tréfás

poén talán kajánkodásnak tűnt. De a személyes lejáratast mindig kerültem. Még akkor sem fizettem a rosszért rosszal, amikor elvitatták katolikus érzületemet, kétségbe vonták Krisztus-hitemet, sőt vitatták, hogy egyáltalán hiszek-e. Másfelől viszont egész csinos kis szótárat tudnék összeállítani, ha föl akarnám sorolni mindazokat a durva, ocsmány, sértő neveket és tulajdonságokat, amelyekkel szóban, levélben és nyilvánosan mindmáig elhalmoznak – igen jámbor emberek is, akik azt ígérik, hogy imádkoznak értem.

Meg kell adni: az embernek minden öntudatos fellépés ellenére is azon kell fáradoznia, hogy ne váljék önközpontúvá, és tekintettel saját hiányosságaira, bensőleg szerény ember maradjon, aki újból és újból képes kritikusan kérdőre vonni magát, és meghallgatni a jogos kritikát. De az embernek küzdenie is kell, és nem is csupán önmagáért. Törekedtem arra, hogy másokért is kiálljak, azokért, akiknek nincsen hangjuk, vagy akiket nem hallgatnak meg. És egy nagy ügy mellett köteleződtem el, és vagyok ma is elkötelezettje: a katolikus egyház megújulása, a szétvált keresztény egyházak újbóli egyesülése s végül a vallások és civilizációk közötti párbeszéd az emberiség közös ethosza alapján. Ebben az értelemben tehát ez messzemenően önmegvalósítás is.

De újabban pszichológusok és pszichoterapeuták is joggal beszélnek óvatosságra intve „az önmegvalósítás csapdájáról”, amely már jó néhány házasságot tönkretett, és sok emberi kapcsolatot tört szét. És mikor kattan ez a csapda? Abban a pillanatban, amikor az önmegvalósítás eloldódik az önmagunkért, a környezetünkért és az egész világért viselt felelősségünkötől. Itt a világért sem csupán bizonyos háborúpárti politikusokra, pénzéhes menedzserekre, hataloméhes szakszervezeti funkcionáriusokra, dicsőségvágyó tudósokra, gátlástalan orvosokra és képmutató papokra gondolok. Teljesen megszokott hétköznapijainkra gondolok, és arra a hamisan felfogott, egoista önmegvalósításra, amely mindegyikünkknél a legkülönfélébb formákban nyilatkozhat meg.

Önmeghatározás, önálló tapasztalatszerzés, önmagunk megtalálása, kibontakoztatása és kiteljesítése – mindezzel igent lehet mondani mindaddig, amíg nem vezetnek önmagunk nárcisztikus érvényesítéséhez, autisztikus önzéshez és kíméletlenséghez. Gyakran persze csak apróságok mennek az idegeinkre. Nem egyedül én bosszankodom azokon a kíméletlen embereken, akik buszon, vonaton, repülőgépen, utcákon és tereken mobiltelefonjukkal, kiabálásukkal vagy magamutogató durva viselkedésükkel zavarják embertársaikat, és olyan szabadságot engednek meg maguknak, amely korlátozza mások szabadságát. Kérdés, hogy csupán pszichológiai eszközök segíthetnek-e eme visszásságok kezelésében. Biztosan jó, ha már az általános iskolában ajánlunk bizonyos magatartásmintákat a gyerekeknek: Légy kapcsolatteremtő! Legyenek saját céljaid! Fejleszd ki képességeidet! Alakíts ki pozitív önképet! Légy reményteljes! Légy figyelmes...!

De a pszichológiai tréning mellett nincs-e szükségük a gyerekeknek etikai nevelésre is? Olyanra, amelynek ma a kölcsönösség arany szabályára, az élet tiszteletére, a szolidaritásra, az őszinteségre és a partneri viszonyra kell épülnie? Úgy látom, hogy csak ezen az etikai alapon működhetnek valóban a pozitív nevelés alapszabályai: hogy a szülők világos szabályokat beszélhessenek meg a gyerekekkel, határokat szabhassanak, és következetesen cselekedhessenek.

De a felnőttekre is érvényes: az önérvényesítés olykor önmagunk legyőzését kívánja meg. A belső szelle-

mi ürességet csak az élet értékeivel és értelmével lehet kitölteni. Az élet értelmét azonban nem másoktól elszigetelt személyiségünkben, hanem csak emberi kapcsolatokban találhatjuk meg. Ez azt jelenti: életem értelmét csak akkor találom meg, ha nyitott vagyok mások személyére és a közösségre: egy szeretett ember, egy család, egy baráti kör vagy a kollégáim számára, azon embertársaimra, akik körülöttem élnek, és akikre újból és újból rá leszek utalva. Az élet értelmét csak akkor találom meg, ha meghaladom önmagamot, odafordulva egy személy, egy közösség, egy ügy felé, akiknek-elynek a szolgálatába állok. Tévedés lenne, ha itt csupán egetverő dolgokra gondolnánk, és megfélekedznénk a hétköznapi feladatokról.

Megmarad hát számomra a nagy kérdés, hogy az ember története legalábbis nem irányul-e olyasmire, ami végül is az emberi élet beteljesedését jelenti. Semmiképp sem szeretnék lemondani az élet mindent átfogó, végérvényes, „nagy” értelmének kérdéséről, az Egész értelmének kérdéséről. Mert mi a helyzet azokkal a százmilliókkal, akik London, New York, Bombay vagy Kolumbia és Brazília nyomornegyedeiben olyan szenvedés közepe élnek, hogy az szó szerint az „égre” kiált? Semmi reményt nem lehet nyújtani számukra? És mi a helyzet azzal a sok-sok millió emberrel, aki nyomorúságosan elpusztult a náci, szovjet és maoista koncentrációs táborokban, vagy akiket bérgyilkosok öltek meg ártatlanul, vagy akik

gyerekként haltak meg anélkül, hogy valódi életet éltek volna? Nem létezik igazságosság? – kérdezem. Miért voltak ők a földön? És miért vagyunk a földön mi, akiknek viszonylag jó dolgunk van?

Bevallom, hogy nem tudok beleteljesedni a rengeteg nyomorúságba, igazságtalanságba és értelmetlenségbe, s ezért a dolgok végső értelmét keresem, mások életében is, a magam életében is. Mindenesetre nem immunizálásként, és nem úgy, hogy az égből megtalálható értelemmel szeretnék kecsegtetni, hanem az élet világi értelmét szeretném megtalálni. Nagyon is komolyan szeretném venni Nietzsche intelmét: „Testvéreim, maradjatok hűségesek a földhöz” (Zaratusztra, Előszó)!

Elegendőnek kell lennie számunkra, hogy megtaláljuk, mit jelent az élet értelme itt és most. Ezt minden embernek magának kell megtalálnia, a maga kisebb vagy nagyobb életkörében. Függetlenül az elért „pozíciótól”, minden foglalkozás valódi hivatássá válhat, amely képes kiteljesíteni az életünket. Valamilyen önkéntes – szociális, karitatív vagy éppen politikai – elköteleződés több értelemmel töltheti meg az életünket, mint számos kenyérkereső foglalkozás. Hozzá tartozóink gondozása, ápolása – minden ezzel kapcsolatos fáradság mellett is – megváltoztathatja az életéről alkotott képünket, és az élet értelmének új, nem is sejtett megtapasztalását közvetítheti számunkra.

Szívből kívánom minden embernek, hogy a válságok ellenére megtalálja és megőrizze az élet értelmét, vagy bizonyos körülmények között újból keresni tudja, és meg tudja találni – mindezt úgy, hogy kilátása legyen az élet végérvényes értelmére, amely még a halálnak is értelmet ad. Ebben egynek tudom magam számtalan emberrel: a végérvényes igazságosságra, az örök békére és a megmaradó boldogságra való, soha ki nem alvó vágyakozásban.

Forrás:
Publik-Forum,
2011/11

